

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Quid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

XIV. De consilio obedientiæ quoad perfectiones ex parte voluntatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

Excusatur. At verò ubi nondum præceptum interpositum fuit, sed simplex obedientia, seu significatio voluntatis Superioris, in tali excusatione poterit esse culpa mendacij, contra obedientiam verò solum est magna imperfectio, & retardatio reprehensione digna circa votum obedientie. Atque idem est quoties excusatio non ex ratione, sed ex affectione aliqua inordinata procedit: nam si vera ratio impediens interveniat, vel saltem talis existimatur, aut probabiliter de ea dubitetur, nulla erit imperfectio, quòd ea Superiori proponatur, vt in speciali epistola de hac materia, in n. 19. B. P. N. Ignatius latius explicat, & vtrunque docuit D. Basilii in regula 119. ex brevioribus, ubi primò exaggerat, quantum ab obedientia deficiat, qui quod sibi assignatum est, recusat, & aliud ab eo diversum exquirat. In fine verò subiungit, Verum enim si causam re habere aliquam pias, quam obrem opus recuset, hanc Magistris indicat, eamque illi disceptandam relinquat. Quam causam veram esse oportet, ne ei dicatur, Qui fingit laborem in præcepto, vt idem Basilii dixit reg. 152. ex eisdem brevioribus. Denique ad hunc etiam perfectum modum spectat, quòd obedientia sit integra, fortis, id est, constans, & cum debita perseverantia, vt in eisdem locis constitutionum dicitur, imò hac quodammodo seu ex parte pertinent ad substantiam executionis, ne pars aliqua illi desit, & mutila sit. Et ita sub hac conditione plures alie continentur, quas luculenter describit Bonavent. loco statim citando.

C A P V T XIV.

De perfectionibus consilii obedientie ex parte voluntatis.

I. Circa secundum propositum in 2. de voluntate B. P. Ignatius in sua epistola de obedientia, ita exaggerat huius conditionis necessitatem, vt dicat in num. 7. infimam & valde imperfectam esse primam illam obedientiam formalem, quæ mandata dumtaxat opere exequitur, nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascenderit, qui voluntatem Superioris suam faciat, & cum ea ita concordet, vt non solum in se, sed in executione appareat, verum etiam in affectione, sique idem velis utique, idem nolis. D. etiam Bonaventura in Opusculo octo collationum collat. 3. quædam refert Augustini verba, quibus hæc conditio, simul cum præcedenti, optimè declaratur. Vt obedientia, inquit, religiosi Deo sic acceptabilis debet esse prompta, sine dilatione, deuota sine designatione, voluntaria sine contradictione, simplex sine discussione, perseverans sine cessatione, ordinata sine deviatione, iuxta suam institutionem, strenua sine pusillanimitate, punitiva sine exceptione. In quibus verbis tres dictæ conditiones cap. præcedenti num. 2. positæ continentur: nam quòd obedientia sit sine discussione ad iudicium spectat; quòd autem sit deuota, voluntaria, incunda ad voluntatem pertinet; reliqua, perfectæ executionem continent, quamvis non possint à voluntate separari.

II. Est igitur aduertendum primò voluntatem aliquam necessariam esse ad substantiam obedientie, aliquam verò ad perfectionem. Cum enim obedientia dicat moralem actum, & humanum, ac de se studiosum, repugnat esse sine voluntate, à qua omnis actus hominis proximè habet, quòd moralis, & humanus sit. Imò cum duo possint in actu obedientie distinguui, scilicet, & substantia ipsius actus, vt, v.g. quòd sit oratio, vel ieiunium, & ordo ad voluntatem Superioris, scilicet, quòd præceptus sit ad substantiam obedientie, non satis est quòd talis actus à voluntate procedat quoad substantiam suam: sed etiam quatenus subsistat Superioris voluntati. Si quis enim voluntariè oret, aut ieiunet ignorans,

vel omnino non attendens illud esse à Superiore iniunctum, non potest dici propriè obedire; hæc materialiter faciat, quòd iniunctum est. Sicut qui voluntariè audit Missam ex sua deuotione, ignorans esse diem festum, propriè non implet præceptum Ecclesiæ, licet illud non violet. Ratio autem est, quia non ex propria intentione, & voluntate patet præcepto, sed casu contingit, vt voluntas eius cū præcepto concurrat, & ita faciat quòd aliàs præceptum erat: nam quantum erat ex dispositione operantis, non magis ferebatur ad obseruationem præcepti, quàm ad non obseruationem, necesse est ergo vt voluntas aliquo modo feratur in actum, quatenus cadit sub voluntatem Superioris, aliàs dici non poterit obedientia pressè ac propriè etiam quoad executionem.

III. Est autem vterius obseruandum, duobus modis posse voluntatem ferri in actum, quatenus à Superiore iniunctum. Primò, vt in obiectum materiale tantum, ita vt illud, quatenus solum designet rem, in quam fertur voluntas secundum propriam rationem eius, quæ solet appellari à Philosophis ratio formalis. Secundò vt in proprium motiuium, seu obiectum formale, propter quod voluntas fertur in talem actum, ita vt illud quatenus reduplicet rationem formalem, sub qua obiecti talis actus. Alter ergo ex his modis necessarius est ad moralem obedientiam, vt probat ratio paulo antè facta, & ex illis prior sufficit ad satisfaciendum præcepto obedientie, ita vt contra illud non peccetur. Posterior autem necessarius erit ad exercendum proprium, & specificum actum virtutis obedientie. Ita pronuntiat D. Thom. 2. 2. quæst. 104. art. 2. ad 1. ibi, Si obedientia propriè accipitur, secundum quod sit per intentionem formalem rationem præcepti, erit specialis virtus, & inobedientia peccatum speciale: secundum hoc enim ad obedientiam requiritur, quòd impleat aliquem actum iustitiæ, vel alterius virtutis, intendens implere præceptum, & ad inobedientiam requiritur, quòd actualiter contemnat speciale præceptum. Si verò obedientia laicè accipitur pro executione cuiusvisque, quod potest cadere sub præceptum, & inobedientia pro omissione eiusdem ex quacunque intentione, sic obedientia erit generalis virtus, & inobedientia generalis peccatum. Ratio autem prioris partis est, quia càm lex, vel Superior aliquid præcipit, non iniungit, vt id fiat formaliter, quia præceptum est, ita vt totum hoc sit materia præcepti, sed solum iniungit talem actum: ergo ad præceptum implendum sufficit voluntariè illud facere, quamvis non fiat ex illo motiuium. Ratio verò posterioris partis est, quia in omni virtute, ad eliciendum proprium, & internum actum specificum eius, necessarium est operari ex proprio motiuium eius, & ob eius honestatem, iuxta doctrinam Aristotelis 2. Ethic. cap. 4. ubi ait tunc aliquem operari iustè, quando operatur scienter, & eligens propter ipsam; ergo vt quis operetur actum proprium & specificum obedientie, necesse est vt velit ob ipsam, id est, propter formalem motiuium obedientie; sed hoc motiuium est facere aliquid quia præceptum est: ergo, &c.

IV. Sed obiicitur contra priorem partem pronuntiatam, quia vt religiosus committat specialem malitiam contra obedientiam, non est necesse, vt ex speciali contemptu præcepti actum omittat, sed satis est, quòd voluntariè omittat ex quocunque motiuium: ergo è contrario, vt impleat obedientiam præceptum, necesse est vt formaliter velit Superiori obedire ex motiuium obedientie. Antecedens declaratur ex differentia inter obligationem legis, & imperij Prælati religionis: nam lex obligat, constituendo actum in aliqua specie virtutis, iuxta exigentiam materiam, v.g. ieiunij, aut misericordiæ, & ideo transgressor talis legis non committit formalem inobedientiam, sed solum formali contemptu, sed

III. Notatio dicitur, quod actus voluntatis pro 2. pronuntiat.

2. Pronuntiat. Prior actus sufficit ne violatur obedientia posterior requiritur ad ius præceptum.

IV. Obiectio contra primam partem huius pronuntiatam.

intemperantiam, vel quid simile. Præceptum autem prælati religionis non ponit actum in peculiari specie virtutis (loquor enim de præcepto, quod non ex propria iurisdictione, sed ex potestate dominativa provenit, & ideo violatio eius per se non continet malitiam contra aliam virtutem, sed solum contra obedientiam ex quocunque motivo fiant. Et de his posset verificari, quod in dicta solutione ad I. D. Thom. ait, *Quadam sub obedientia, seu sub præcepto cadere, quæ ad nullam aliam virtutem pertinent*: circa quæ verba laborat ibi Caietanus. Et hinc probari potest prima consequentia; quia quoties præceptum ita ponit actum in specie alicuius virtutis, ut contra illam peccetur, quacunque ratione omittatur, non impletur illud præceptum, nisi per proprium, & formalem actum illius virtutis, ut præceptum ieiunij per actum temperantiae, &c. quia sicut malum ex quocunque defectu, ita bonum ex integra causa: ergo licet aliæ leges impleantur per actus virtutum in quibus actus præceptos reponunt; præceptum obedientiæ religioſæ non impletur, nisi per formalem obedientiam, quia solum intra hanc virtutem constituitur actum præceptum. E contrario vero obijci potest contra posteriorem eiusdem pronuntiati partem, nam si illa vera esset, sequeretur religiosum nunquam posse exercere proprium, & formalem actum obedientiæ, nisi ubi interuenit proprium præceptum superioris: consequens est falsum: & contra communem usum religionum, in quibus ordinariæ inferiores ex obedientia mouentur ad operandum, quamvis superiores propria præcepta non imponant, sed simplicem voluntatem indicent.

Principalis
consequen-
tia obiectio-
nis fundetur.

Obiectio co-
tra secundam
partem.

V.
Quid dicen-
dum ad an-
tecedens
prioris ob-
iectio-
nis.

Ad priorem obiectioem, dato antecedente, negatur consequentia: oportet tamen antecedens convenienter explicari: nam cum religiosus transgreditur præceptum obedientiæ (considerando illud, ut dixi, quatenus est præcisè à potestate dominativa seclusa iurisdictione) non peccat quidem per se loquendo contra specialem virtutem, ad quam ex parte materiæ pertinet talis actus; ut v. g. contra temperantiam, si frangat ieiunium, & quoad hoc est simpliciter verum illud antecedens, & differentia assignata ob rationem ibidem indicatam: quia constituere actum in speciali materia virtutis est proprium potestatis iurisdictionis. Nihilominus tamen illa transgressio non est propriè contra specialem virtutem obedientiæ, sed est contra votum obedientiæ, in quo sensu concedimus illud antecedens, propriè autem, & specificè est contra virtutem religionis, ita ut, secluso actuali contemptu præcepti, non sit formalis inobedientia, sed sacrilegium quoddam. Sic enim habere proprium, dicitur esse contra paupertatem, non quia sit contra aliquam specialem virtutem paupertatis, quia nulla est: sed quia est contra votum paupertatis, & ita peccatum illud proximè est contra religionem. Similis ergo est in præsentis ratio, quia superior, cum præcipit, nihil aliud facit, quam exigere à subdito debitum suæ promissionis, quam Deo fecit per obedientiam votum, & ideo tunc non obedire, proximè est peccatum non implendi votum; est ergo sacrilegium secundum propriam speciem, materialiter autem est inobedientia, tum ratione generali, quia omne peccatum est quædam inobedientia, ut D. Thomas dixit, tum ratione speciali, quia eius materia est quædam inobedientia.

VI.
Quid ad co-
sequenti-
am respon-
dendum.

Ex quo facile constat, quomodo consequentia valida non sit, si cōsequens intelligatur de proprio motivo obedientiæ, nam satis est velle obedire ad implendum promissum. Imò addo præterea ad satisfaciendum obligationi voti obedientiæ, non esse necessarium formaliter obedire ex motivo religionis, seu voti implendi. Nam licet quis faciat

quod promittit ex motivo extrinseco timoris, vel amoris, aut spe præmij, vel ex affectu ad propriam virtutem, ad quam secundum se pertinet actus præceptus, scilicet temperantiae, &c. id satis est ad implendum votum obedientiæ; quia per illud non promittimus obedire sub hoc vel illo motivo, sed simpliciter obedire: quod, seruata proportionem, id est in quocunque voto. Addo denique, propositionem ibi assumptam, quando transgressio præcepti est contra aliquam virtutem, observationem talis præcepti non fieri per actum illius virtutis, non esse veram de actu formali, & proprio, elicto à tali virtute, sed solum de actu materiali, & externo, qui ex genere suo pertinet ad temperantiam, etiam si ab operante non fiat ex affectu ad temperantiam: imò neque cum honestate temperantiae, potest enim lex humana impleri per actum ex se bonum, non bonè factum: & idem in præsentis dicendum censet de observatione voti obedientiæ, quantum spectat ad rigorem præcepti, & ut non committatur culpa contra hoc votum, & sufficit enim voluntas implendi quod iubetur, etiam si alioqui voluntas illa sit ex quocunque imperfecto motivo, vel etiam peccaminoso, quia res promissa soluitur, & id satis est ad votum, ut ex proprio tractatu de voto in communi constat.

Ad posteriorem obiectioem distinguui potest consequens ibi allatum scilicet, *non si. r. ar. dicitur formalis actum obedientiæ: nisi ubi interuenit proprium præceptum superioris*: nam potest hoc intelligi de actu obedientiæ, id est, voti obedientiæ, vel de actu obedientiæ, id est, specialis virtutis obedientiæ. In priori sensu facile concedi potest sequela, quia ubi non interuenit obligatio voti, non potest actus habere illam peculiarem honestatem, quæ est in observatione voti. Quia hæc duo correlatiua sunt, & non potest vnum sine alio poni. Dices, qui vouet ingredi religionem intra annum si statim ingrediatur, facit actum voti, & implet illud, quamvis nondum obligaretur. Respondeo implere quidem votum quoad substantiam actus: quia quoad illam immediate obligatur per tale votum: licet nondum obligaretur, quoad circumstantiam temporis, quod homo in eo casu voluntariè anticipat. At vero in præsentis votum obedientiæ per se, & immediate ad nullum actum obligat, etiam quoad substantiam eius, sed solum mediante præcepto superioris, quia solum obligat ad obediendum illi, & ideo donec ponatur tale præceptum, non habet locum virtutis talis voti. Neque hic habet locum anticipatio, per quam dici potest religiosus præuenire præceptum, contentus sola voluntate superioris, quia hæc anticipatio non solum excludit temporis circumstantiam, ut in exemplo adducto, sed etiam excludit substantialem materiam voti, & ideo non admittit proprium actum voti in exercitio, seu effectu, ut sic dicamus, quamvis in affectu, & præparatione animi in eo actu ostendatur voluntas promptissima ad observationem voti, si eius materia poneretur.

Dices. Cur non potest intelligi sub materia huius voti non solum præceptum, sed quamcunque voluntatem superioris cōprehendi, ita ut promissio non tantum sit de obseruando præcepto, sed etiam de exequenda voluntate superioris, id constare modo innoteſcat? Respondeo primò, id constare modo in communi usu, & institutione religionum, cui ex communi usu, & institutione voluntum. Secundò, accommodatur intentio voluntum. Secundò, quia illud inuoluit repugnantiam: nam contra præceptum distinguimus illam voluntatem superioris, quæ non inducit rigorosam obligationem: si autem executio huius voluntatis etiam esset sub voto comprehensa, necessariò induceret obligationem, quia

quia applicaret sufficientem materiam voti, inuoluitur ergo repugnantia. Ratio autem à priori est, quia licet obligatio ad obediendum fieret in voluntate videntis: illi tamen secundum se est solum conditionata, scilicet si superior voluerit: & ideo quod talis obligatio transeat in absolutam, seu actum exerceatur, pendet ex voluntate superioris: quandiu ergo ipse non vult obligare, votum non potest obligare: quandiu autem non precipit, non vult obligare, ergo repugnat, ut ex illa voluntate superioris, quæ præceptum excludit, oriatur obligatio voti, quia non impletur eius conditio: nec potuit subditus velle se obligare etiam cum sola illa voluntate, alioqui vellet obligari etiam quando superior non vult eum obligare, quod repugnat ipsi voto obedientie. Quocirca si ponamus (hoc enim non repugnat) aliquem promittere Deo facere hoc, vel illud, si alius voluerit, quauis voluntas eius non sit precipiens, sed tantum consentiens, aut desiderans, illud, non esse votum obedientie, sed esset votum talis materie, sub tali conditione, votum ergo obedientie habet pro materia præceptum alterius: & ideo quandiu illud non imponitur, proprie exerceri non potest, nisi tantum in affectu, & præparatione animi, ut explicauit.

IX. Quod si quis tandem obijciat, si hoc ita est, ut illius esse religiosi, cum per proprium præceptum imperantur, quia tunc operabuntur ex voto, quod est magis meritorium. Respondetur primum id non expedire propter periculum lapsus. Deinde illud merium suppleri posse per voluntatem obedientis, tum propter magis liberam, & spontaneam voluntatem, quæ ostenditur præueniendo præceptum, tum propter intentionem, & præparationem animi ad idem libentius exequendum, si adiungeretur præceptum, tum denique, quia etiam hoc genus obedientie potest fieri ex religione in cultum Dei: imò etiam ex intentione operantis referri potest ad observationem voti, atque ita eius honestatem participare, quatenus in his etiam non præceptis obedire vult, ut longissime distat à transgressionem voti, & ad eius perfectissimam obseruantiam assuescat.

X. At verò si sermo sit de actu formali, & proprio virtutis specialis obedientie, difficultas non parua est, an ad illum requiratur ex parte obiecti proprium præceptum superioris, vel sufficiat simplex voluntas significans subdito quocunque modo. In qua Caietanus 2. 2. quæst. 104. art. 2. pro certo supponit, obiectum obedientie includere præceptum aliquod, & inquit an sit necessarium præceptum obligans ad mortale, vel sufficiat generatim: & resoluit sufficere quocunque, præceptum inducens obligationem sub quacunque culpa, etiam veniali. Quod rectè probat, quia etiam materia minima est capax obedientie, & inobedientie, quia est capax præcepti generatim sumpti, etiam si præceptum illius per se non obliget ad mortale. Quod autem aliquod præceptum necessarium sit solum probat Caietanus, quia obedientia actus proprius est facere vel omittere aliquid, ut superioris voluntatem sibi notam impleat, quasi supponens notificationem voluntatis superioris semper habere vim præcepti obligantis saltem sub veniali. Quod videtur etiam indicare D. Thom. ibi in corpor. dum ait, obedientia est specialis virtus, & eius obiectum est præceptum tacitum, vel expressum: voluntas enim superioris quocunque modo innouescat, est quoddam tacitum præceptum. Et in solut. ad 2. idem repetit, scilicet obiectum obedientie esse præceptum superioris expressum, vel interpretatiuum: quid autem per interpretatiuum intelligat, declarat, dicens, scilicet simplex verbum prælati eius indicans voluntatem, cui obedi promptus obediens, secundum illud ad Titum 3. Disce obedire. Et potest confirmari hæc sententia primò ex eodè Caietano, quia ubicunque Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

potest versari obedientia formalis ex intentione operantis, potest intercedere inobedientia, vel formalis, ex contemptu: vel materialis, ex quacunque voluntaria commissione, vel omissione, quia opposita versantur circa idem: sed inobedientia non habet locum nisi ubi interuenit præceptum, tum quia inobedientia dicitur vitium, seu peccatum, quod sine præcepto intelligi non potest: tum etiam quia si superior nullum graue, aut leue imponat, licet subditus non faciat eius voluntatem, non peccabit venialiter per se loquendo, & licet illa contemnat, non peccabit mortaliter: non est ergo inobediens. Confirmatur secundò ex dictis, nam secluso præcepto, non datur actus voti obedientie, id est, contentus sub illa promissione: ergo nec dari potest actus formalis virtutis obedientie. Patet consequentia, quia votum obedientie, ut nomen eius præ se fert, habet pro materia virtutem obedientie: ergo seruatur eandem proportionem respectu præcepti superioris.

Cōtra hanc verò sententiam obstat primò, quia voluntas superioris indicata inferiori, est sufficiens obiectum formalis actus obedientie, & illa non semper habet vim præcepti, siue taciti, siue expressi, nec per se obligantis ad mortale, aut ad veniale: ergo. Explicatur minor, quia in ea videtur consistere difficultas. Nam ad præceptum nec necessarium est, nec sufficit, ut superior velit aliquid fieri à subdito: non est quidem necessarium, quia Deus precipit sine hac voluntate, neque etiam sufficit, quia multa vult Deus fieri ab homine, quæ non precipit, & inter homines id videtur manifestum: nam interdum superior desiderat, & petit à subdito ut aliquid faciat, non solum sine vilo præcepto, sed etiam directè explicando se nolle obligationem imponere: voluntas ergo necessaria ad præceptum, siue expressum, siue tacitum, est voluntas obligandi subditum, præterquam intelligi potest in superiore voluntas ordinans, seu mouens subditum ad hoc, vel illud faciendum, nulla imposita obligatione: significatio ergo huius voluntatis non est præceptum expressum, vel tacitum, neque inducit obligationem sub mortali, aut veniali peccato, quod erat in minori subsumptum. Quod autem hæc voluntas superioris sit sufficiens obiectum formalis actus obedientie, patet, quia voluntas faciendi, quod superior ita vult fieri, præcisè ex hoc motiuo, subijciendi propriam voluntatem voluntati illius, etiam si non intercedat obligatio præcepti, est honesta, habetque aliquam specialem rationem virtutis ex illo speciali motiuo, & non aliam nisi obedientie: ergo.

Et confirmatur ex communi praxi religionum, in quibus regulæ, & statuta sæpe non obligant ad vllam culpam mortalem, aut venialem, ut in Societate declaratum est p. 6. Constitutionum cap. 5. Et similiter simplex iussio superioris non censetur obligationem ad culpam includere, nisi addat, in virtute obedientie, vel quid simile: & nihilominus in obseruatione talium regularum, constitutionum, aut iussionum, censetur exerceri obedientia, vel materialiter, si res ipsæ simpliciter fiant, vel etiam formaliter, si ex prædicta intentione fiant, & transgressores illarum censentur inobedientes, saltè quoad carentiam perfectionis obedientie, quam secundum suum statum profiteri debent: ergo signum est, obiectum illud esse sufficiens, non tantum ad formalem actum, sed etiam ad perfectum actum obedientie. Denique declaratur, quia si mihi reuelaretur Deū efficaciter velle me aliquid facere, etiam si nolit obligationem imponere, optimus actus obedientie in me esset, velle id quod Deus vult à me fieri, solum quia ipse vult, quia respicit eius voluntatem mihi superiorem, & tanquam regulam meæ voluntatis, quod formalissimè spectat ad obedientiam, ergo idem cum proportionem erit respectu voluntatis

XI.

XII.

T t

luntatis

luntatis prælati; quia etiam illam respicio ut mihi superiorem, & ut regulam meæ voluntatis tenentem locum diuinæ voluntatis. Atque hic posterior dicendi modus confirmari potest ex Chrysost. hom. 59. & 74. in Ioann. quatenus dicit, obedientiam Christi non fuisse ad proprium præceptum, sed ad simplicem voluntatem Patris, quam nomine mandati latè sumpti intelligit significari, ut latius tractavi in 1. tom. 3. p. disp. 43. sect. 1. & 3.

XIII.
*Conciliatio
dictarum
opinionum,
quæ non sa-
tisfacit.*

Possimus ergo hos duos dicendi modos ita conciliare, ut dicamus obedientiam in omni rigore, & proprietate sumptâ habere etiam pro obiecto præcepti rigore etiam acceptum: obedientiam autem latius sumptam non tantum præceptum, sed etiam simplicem voluntatem superioris respicere, sed hæc vocis distinctio rem non declarat, quid enim comprehendit obedientiam in illa latitudine sumptâ, act? ne diuersarum virtutum, an vnus, quæ specialis obedientia appellatur? Si primum dicatur, oportet explicare cuiusnam virtutis actus sit voluntas exequendi simplicem voluntatem superioris propter conformitatem ad illam: & in explicando hoc actus est tota huius rei difficultas: nam si est actus elicitus à propria virtute obedientiæ, propria obedientia erit, si ab alia, solo numine dicitur obedientia, cum nec formaliter sit obedientia, ut supponitur, nec materialiter, cum non sit executio alicuius præcepti, & præterea explicandum superest, quæ nam illa virtus sit.

XIV.
*Iudicium
Austoris.*

Dico ergo D. Thomæ sententiam absolute veram esse: nimirum veram, ac formalem obedientiam habere pro obiecto proprium præceptum, sub proprio præcepto includendo illud etiam, quod ad veniale tantum obligat. Ratio est quia obedientia respicit superiorem, ut superior est, non ut est amicus, vel ut prudens ad consulendum, vel sub alia ratione simili: constituitur autem superior in ratione superioris, per potestatem dominatiam, aut iurisdictionis; nam illa seclusa homines æquales sunt: ergo obedientia respicit superiorem, ut vtemem sua potestate, vel iurisdictione, si enim illa non vtiatur, non se gerit ut superior, & ita non habet locum erga illum actualis obedientia. Dico autem aliter, quia respectu superioris considerati quasi in actu primo poterit dari actus obedientiæ aptitudinalis, id est, propositum obediendi, qui actus etiam suo modo respicit præceptum, quia respicit superiorem, ut potentem præcipere. Quandiu autem superior non vtiatur propria potestate, per quam in esse superioris constituitur, non se gerit, ut superior, & ideo nondum se habet respectu obedientiæ, in actu secundo: ergo è contratio neque obedientia potest erga illum exercere proprium obedientiæ actum, sed solam prædictam animi præparationem, per propositum obediendi quando materia occurrerit. Si autem superior mouet inferiorem utendo propria potestate superioris, hoc ipso necessariò illi imponit aliquam obligationem, & consequenter præceptum.

XV.
*Impletio
luniam
simplicem
superioris
exercent
obedi-
entiam
specialem.*

Quapropter cum Prelatus vult aliquid à subdito fieri nolens illum obligare vilo modo ad culpam (ita ut ex consuetudine, vel ex statuto, hoc satis declaratum sit) tunc reuera non vult, neque mouet ut Prelatus, neque ut dominum, vel iurisdictionem habens, sed solum ut causa moralis, simul consulens, & impellens moraliter ad aliquid agendum, non per præceptum, sed per iudiciū, & simplicem voluntatem; ergo tunc subditus volens exequi opus, ex illo præciso motiuo, quod superior vult illud, non facit proprium actū specialis virtutis obedientiæ, sed potius charitatis, vel humilitatis: charitatis quidem, si id faciat solum propter vnionem cū suo capite: & ita dicitur illa obedientia latè, quia est motio ad alterius voluntatē, non erit tamē obe-

*Sed charita-
tem.*

diētia, quæ est specialis virtus, sed dici poterit obedientia charitatis: de qua posset intelligi illud 1. Petri 1. *Animas vestras castificantes in obedientia charitati.* Vnde in exemplo supra adducto in 11. 12. confirmatione secunda, si quis agnosceret voluntatem Dei esse ut aliquid faciat, quamuis nolit illud præcipere, velle tunc conformari diuinæ voluntati, non esset actus obedientiæ specialis virtutis, sed actus charitatis erga Deum, sicut nunc velle opera consiliorum, ex hoc præciso titulo quod Deo magis placent, charitatis opus est, non obedientiæ. Atque hoc modo explicat obedientiam Christi Chrysostomus hom. 1. in epist. ad Philipp. dum ait, *Quædo quidem nos prædicamus etiam amicum obedimus, neque id tamen nos minus facit, iustum.* Humilitatis etiam potest esse ille actus, si fiat intuitu subiectionis: nam, ut D. Thom. dixit 2. 2. q. 161. art. 5. humilitas facit hominem bene subiectum ordinationi: quantum ad omnia. Et hunc etiam modum tribuit obedientiæ Christi Chrysostomus supra, dicens, *Nemo Deum ita honorauit: quantum habuit seipsum, tantumdem humilitatis subiit.*

Quamuis autem hoc ita sit, nihilominus duplici modo potest adungi illi actui specifica, & formalis ratio obedientiæ. Primum si fiat intuitu cuiusdam perfectæ dispositionis, & præparationis ad obediendum præceptis, quando necesse fuerit, & tollendi omne periculum resistendi, vel contradicendi formali obedientiæ, si occurreret. Neque hæc intentio est solum ex cogitata, aut extraordinaria, sed potius videtur cōmuni in statu religioso. Ideo enim subditi parent ad nutum superioris, non expectando proprium præceptum, quia ibi respiciunt quandam inchoationem, ut sic dicam, vel vnam præcepti, & ideo ob maiorem sui voti obseruationem, etiam per præuentionem ita obediunt. Quod autem hoc sufficiat, ut illa voluntas procedat aliquo modo ex speciali virtute obedientiæ, probatur, quia omnis actus, qui fit intuitu honestatis alicuius virtutis, pertinet ad illam, vel elicitiue si illud sit motiuum proximum, vel imperatiue si sit finis remotus, huc autem actus, eo ipso quod fit in ordine ad maiorem perfectionem obedientiæ in obseruatione præceptorum, saltem in proxima præparatione, aut dispositione, fit intuitu honestatis propriæ specialis obedientiæ: ergo sicut qui vult laborare, & laborando aliquid lucrari, ut esset aptus ad faciendam elemosynam, interius exerceret verum & formalem actum misericordiæ, & ille labor si à tali voluntate immediatè imperaretur, verè dici posset misericordiæ actus: ita ergo dici potest in præfati proportionem seruata.

Deinde etiam considerari potest, quamuis superior dum aliquid simpliciter mandat, ut nolit sua propria potestate iurisdictionis, vel etiam dominatium, quatenus voto confirmata est, ut si sic enim hæcenus locuti sumus) nihilominus non possit exuere auctoritate superioris, & capitis, sicut Deus quando vult aliquid à me fieri, non vtiendo potestate præcipiendi, non potest suam dignitatem, & maiestatem ab illa voluntate separare, quæ velut natura rei obligat hominem alio titulo, ut velut sua voluntatem diuinæ sibi efficaciter propozitæ conformare. Ita ergo voluntas superioris, qui vicem Dei gerit, & caput est huius corporis, scilicet religionis, necessariò habet adiunctam peculiarem quandam dignitatem, & excellentiam ex circumstantia talis personæ, ratione cuius habet etiam specialem vim mouendi moraliter, maiorem, & alterius rationis, quam habeat voluntas alterius amici: quod cerni etiam potest in voluntate parentis erga filium, & in voluntate Domini erga seruum, etiam sine intentione rigore præcipiendi, & obligandi in conscientia. Ex hoc autem videtur ulterius sequi in religioso obligatio, quamdam

naturalis, conformandi voluntatem suam cum voluntate sui capitis & superioris, quia naturalis ratio postulat, ut inter has voluntates sit conformitas, & subordinatio. Exemplum accommodatum videri potest in regulis religionis; quæ licet ex intentione legislatoris non ponantur, ut præcepta obligantia etiam ad veniale, nihilominus eo ipso quod in hoc corpore politico ponuntur, ut regula operationum, ex natura rei obligant aliquo modo saltem sub veniali, ad sui observationem, quia *zurpis est pars, quæ sine causa discedat à toto*. Similis ergo obligatio nascitur ex quacunque simplici ordinatione superioris. Atque hæc obligatio sufficit, ut ibi inueniatur obiectum proprium obedientiæ, ut est specialis virtus: quia iam ibi vel tacite, vel expresse, vel directe, vel indirecte interuenit aliqua ratio præcepti. Quia verò illud præceptum magis est naturale, quam hominis, etiam si supponat aliquam voluntatem hominis, id est, licet ille actus, seu voluntas parendi possit esse ex propria virtute obedientiæ, non tamen ex voto obedientiæ, latius enim patet materia virtutis, quam voti: non enim vouet homo seruare omnia præcepta naturalia, vel positia, diuina, vel humana, sed solum obedire præceptis talium prælatorum, & ideo plures actus, præsertim internos, potest elicere propria virtus obedientiæ, quam sint per votum promissi. Et per hæc ut existimo rationibus vtrinque factis satisfactum est.

XVIII.

Prima perfectio de consilio in obedientia.

Ex his autem intelligi potest ulterius, quæ & qualis voluntas ad perfectionem obedientiæ pertinere dicatur. Cum enim ad obedientiæ substantiam sufficiat voluntas exequendi id quod præcipitur, omnis affectus, qui ultra hanc voluntatem adhibetur, & confert ut opus ipsum, vel studiosius vel promptius, ac libentius fiat, ad hanc perfectionem obedientiæ pertinet. Primum ergo, & præcipue huc spectat illa pura & formalis intentio obedientiæ propter præcepti observationem, & propter voluntatem superioris implendam, vel alius propter voluntatem Dei, quæ in illa, & per illam applicatur. Hoc satis patet ex dictis, quia hoc modo exercetur obedientia ex influxu altiorum virtutum, tum etiam, quia sic est obedientia vniuersalior ex vi sui motiui, & ita melius disponit hominem ad obediendum in omnibus, ubi similis ratio obediendi interuenit. Et hanc perfectionem docuit Christus cum orans ad Patrem dixit. *Non mea voluntas, sed tua fiat*, & Ioann. 4. dicens, *meus cibus est vestram voluntatem eius, qui misit me*. Eandem perfectionem insinuare voluit Augustinus supra num. 1. cum dixit obedientiam debere esse *deuotam sine designatione*. & B. Ignatius cum in sua epistola dixit, *imperf. etiam esse obedientiam, quæ ad eum gradum non ascendit, qui voluntatem superiorum suam efficit, & cum ea ita concordat, ut non solum in effectu executione appareat, verum etiam in affectu consensu*. Denique D. Thom. 2. 2. quæst. 104. art. 3. propter hoc maximè præfert obedientiam alijs virtutibus moralibus, quod voluntatem propriam diuinam subiicit, & immolat, iuxta sententiam Gregorij 35. Moral. c. 10. alias 12.

XIX.

Secunda perfectio.

Secundò ad hanc perfectionem spectat, ut voluntas sit, non solum absoluta, sed etiam integra. Absolutam voco, quæ est efficax ad operandum, & hæc non solum de perfectione est, sed etiam de necessitate obedientiæ, quia sine illa non est executio. Integram autem appello, quæ nullam habeat voluntatem repugnantem seu contradicentem, ad quam perfectionem spectat, quod Augustinus citato loco dixit, *voluntaria sine contradictione*; & quod dixit Basilii in constit. monastic. cap. 20. *Libentissime & diligentissime obtemperet*; non enim libentissimè fit, quod non plena voluntate fit. Sic etiam B. Ignatius 3. part. Constitut. cap. 1. §. 23. integram obedientiam requirit non solum quo ad executionem, Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

sed etiam quoad voluntatem, & omnimodam confirmatè, quæ reuera non est ubi adhuc perseverat contrarius affectus, seu desiderium. Dices, Christus ipse obediendo habebat aliquam repugnantiam voluntatum, & Gregorius 35. Moralium cap. 10. alias 13. dicit eo perfectiorem esse obedientiam, quo minus habet de suo, id est, de proprio desiderio, & affectu, sed potius contrarium affectum, & repugnantiam vincit. Respondetur varium esse posse affectum contrarium, vel repugnantem aliquo modo ordinationi obedientiæ. Vnus esse potest metus naturalis, id est, naturæ etiam bene institutæ, & moderatæ consentaneus, & hic effectus per se non avertit imperfectionem, unde si non retardet, nec minuat efficacem affectum obediendi, nihil etiam minuit de perfectione obedientiæ: & ita se gessit Christus D. in obedientia mortis suæ, nam affectus naturalis fugiendi mortem, quem in se admisit, honestissimus erat, nihilque illum à promptæ obediendi voluntate retardabat. Et eodem modo potest intelligi Gregorius, quauis etiam in alio modo repugnantia sententia eius locum habeat; alio enim modo potest quis habere affectum contrarium rei præceptæ ex aliqua inordinatione vel naturæ, vel consuetudinis, ut quando quis ex impulsu vehementi appetitus sensitiui aliud concupiscit, vel ex nimio amore, quo affectus est ad rem aliquam, & tunc si non obstante illo contrario impulsu, & affectu, homo promptè & efficaciter obedit, quauis illa obedientia imperfectionem aliquam supponat, vel concomitantem habeat in alio genere virtutis, vel affectus, in se nihilominus perfecta erit, imò interdum quasi per anticipatam, erit perfectior; tamen quia regulariter, ac moraliter loquendo, fieri non potest, quin hæc repugnantia aliquo modo retardet voluntatem obediendi, ideo simpliciter dici potest obedientia imperfecta, quæ hos habet affectus immoderatos repugnantes, tantoque erit maior imperfectio, quanto illi affectus magis voluntarij fuerint.

XX.

Tertia perfectio.

Hinc etiam ad perfectionem obedientiæ spectare potest ut homo ad rem ipsam, quæ præcipitur, afficiatur, quoad fieri possit. Nam, ut dixit Leo Papa sermone 4. de Ieiunio, *non ibi dura necessitas seruatur, ubi diligitur quod iubetur*. Et ratio est clara, quia tunc operatio est magis voluntaria, quod spectat ad perfectionem virtutis. In hoc autem notanda est doctrina Gregorij loco proxime citato, quam explicauit D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 2. ad 3. distinguit enim ille duplicem materiam obedientiæ, quandam consentaneam inclinationi hominis, ut cum præcipitur actio honorifica, vel delectabilis, &c. aliam eidem inclinationi contrariam: ut cum præcipitur vile ministerium, vel laboriosum, aut doloriferum. Ait ergo Gregorius, in priori materia si obedientiæ opus fiat, ex priori affectu ad rem ipsam obedientiam esse imperfectam, & ideo de obedientia in huiusmodi rebus ait non debere aliquid de suo habere, quod secus esse dicit in posteriori materia, nam ad illam debet homo affici, ut perfecte obediatur, & ita adiungere aliquid de suo.

XXI.

Conclusio.

Sed ut rectè intelligatur, considerare ulterius oportet, aliud esse operari cum affectu ad rem, quæ præcipitur, aliud ex affectu. Primum enim dicit tantum concomitantiam, & ideo per se, neque augeat neque minuit perfectionem obedientiæ, nam affectus, qui non est causa actus, per se non dat, vel tollit ab illo bonitatē. Ex accidenti verò talis affectus potest moraliter conferre ad perfectionem obedientiæ in omni materia: quia quantum est ex se tollit omnia impedimenta, & augeat voluntarium in obediendo, saltem remouendo prohibens: quia verò quando hic affectus est merè humanus, & inferioris ordinis, potest facile inclinare voluntatem, ut propter humanum

manum motuum, potius quam propter perfectionem obedientiae operetur, ideo dixit Gregorius in huiusmodi rebus optimam esse obedientiam, quae nihil aut parum habet de suo. Sic enim dixit D. Thomas in epistola ad Philipp. c. 2. lect. 2. in fine, tunc esse obedientiam magnam; quando sequitur imperium alterius contra motum proprium, praeteritum circa vitam, vel honorem. Nihilominus idem D. Thomas priori loco addit, posse contingere, ut in Dei iudicio, etiam si talis obedientia habeat aliquid de suo, id est, sit de rebus ad quas homo alias est ex se propensus, nihilominus sit omnino perfecta, quia voluntas cum diuina gratia potest pro sua libertate, expuro motu obedientiae operari, non obstante illo concomitante affectu. Minus autem est periculi, quando materia ipsa obedientiae est de se repugnans sensui, & inferiori portioni hominis, nam tunc, etiam si contingat hominem alias esse propensum ad rem, quae praecipitur, nihilominus regulariter non minuetur perfectio obedientiae, nam ille alius affectus etiam erit ex aliqua virtute, quae per se disponat ad virtutem obedientiae, magisque est connexa cum illa. Et quauis contingat actum ex obedientia iniunctum fieri tantum ex motu alterius virtutis, & non ex formali motu obedientiae, ac proinde in eo casu, non sit formalis actus obedientiae, ut est specialis virtus; nihilominus actus ille non carebit apud Deum aliquo merito obedientiae, quia saltem generali ratione illam circumstantiam includit. Quod fecus est quando actus ab obedientia iniunctus solum sit ob motuum merè humanum, ac temporale. Quod ergo actus ab obedientia iniunctus, alias, seu per se spectatus voluntarius sit, per se non impedit, sed iuuat ad perfectionem obedientiae.

XXII.

Quarta per-
fectio velut
extrinseca.

Vnde etiam fit, ut amor erga ipsum praelatū precipientem multum etiam iuuat, ideo enim aiebat Christus D. Si quis diligit me, mandata mea seruabit, Ioann. 14. vnde in epistola 4. ad Rusticum consulit Hieronymus, Praepositi non solum timeas ut Dominus, diligas ut patrem. Idemque est, quod B. Ignatius in 3. p. Constit. c. 1. Interiori reuerentia & amore (eum, id est, superiorem) prosequens. Et in 6. p. cap. 1. magis hoc explicuit, dicens, ut in spiritu amoris, & non cum perturbatione timoris pro eductu curandū est. Quanquam enim vera obedientia non oriatur ex amicitia ad hominem, etiam si talis amicitia sancta, & supernaturalis sit; multum verò ab illa, tanquam ab optima dispositione iuuatur. Et in vniuersū, quaelibet ratio, vel dispositio voluntatis, quae illam inclinat ad amorem, vel gratitudinem erga superiorem, si sit honesta, praetermittenda non est: quia per se iuuat, & alias non excludit verū obedientiae meritum. Et ideo D. Paulus ad Hebraeos 13. cum dixisset, obdite praepositi vestri: rationem gratitudinis erga eos allegat, ut in imperiis vultis tranquillitatem de animabus vestris reddere: & statim addit aliam spectantem ad charitatem erga illos, ut cum gaudio faciant, & non gementes, vel etiam pertinentem ad proprium commodum; nam subdit, hoc enim non expedit vobis. Quod potest intelligi, non expedit vobis esse molestos eis, quibus deberetis esse grati, vel potius non expedit, id est, non est utile vobis, quia quando subditus est inobediens, vel Praelatus non audeat praecipere, quae illi forent utilis, vel si praecipiat, cedit in maius damnum, & periculum inobediendi. Itaque non solum amor Praelati, sed etiam debitus, & ordinatus amor propriae salutis ad perfectionem obedientiae iuuare potest, non quidem intrinsecè, & formaliter, sed dispositiue saltem. Atque ex his omnibus conflantur aliae perfectiones voluntatis, quae maximè in obedientia postulantur, ut quod sit cū hilaritate, & spiritali gaudio, & quod fiat constanter, ac perseveranter animo, & cum hu-

mitate: de quibus videri possunt, quae scribit Laurentius Iustinianus in opusculo *Lignum vitae*, part. 2. de obedientia cap. 6. & quae in citatis locis Constitutionum, & in epistola de obedientia proponuntur.

C A P V T XV.

De perfectionibus consilij obedientiae ex parte intellectus.

IN hac perfectione explicanda maiore est difficultas, quam in ceteris: quia in modo obediendi duo in Societate postulantur, quae & inter se contraria, & alterum supra virtutis debentur; alterum verò contra rationem virtutis, & periculis expositum esse videtur. Primo ergo postulatur ut subditus non respiciat superiorem, ut hominem, sed ut Deum, ut ita praepceptum eius, non ut hominum, sed ut diuinum recipiat: sic 3. part. Constit. cap. 1. §. 23. Valde necessarium est, ut omni perfecta obedientia se dedant, superiorem, quicumque illi sit, sicut Christus D. N. agnoscentes. Et 6. part. capit. 1. Aditus vocem, perinde ac si à Christo D. egrediretur, quatenus promississimi sumus. Et in examine cap. 4. §. 30. Qui obdit, considerare, ac perpendere debet vocem à superiore egressam, ut si à Christo D. N. egrediretur, ut omnino placere diuinae Maiestati possit. Et in epistola de obedientia §. 16. Non intueamini in persona superioris hominem, obnoxium erroribus atque miseriis, sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, & charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vos vult ipsi decipere. Vnde postea concludit, Itaque superioris vocem ac iussu non secum, ac Christi vocem excipite. Nec solum in constitutionibus, sed etiam in Bullis Pauli III. & Iulij III. sic dicitur. Subditi cum propter ingentes ordinis utilitates, cum propter nunquam satis laudatum humilitatis exercitium Praepositi in omnibus ad institutum pertinentibus parere semper teneantur, & in illo Christo veluti praesentem agnoscant, & quantum dicitur teneantur. Altera verò conditio, quae in hac obedientia postulat, est, ut sit ceca, ut ex eisdem locis citatis. Nam per Iulium in dict. 6. p. c. 1. dicitur obediendum esse, omnia iussa esse nobis persequendo, omnem sententiam ac iudicium nostrum contrarium coram quadam obedientia abnegando. Et infra explicatur hic obediendi modus exemplo cadaueris, vel baculi; quae sine iudicii discretionemoueri se sinunt, & quod difficilior est in epistola obedientiae additur comparatio cum subiectione intellectus in credendo, ut ad credenda quae catholica fides proponit, toto conatu, assensuque vestro statim accipitis, si ad faciendū est, quacunque superior dixerit, cura quod in imperii voluntatis parandis cupida, sine ulla persequi aquisitione firmiter.

Hac ergo duo videntur quodammodo inter se repugnancia: nam ad intuendum in homine Deum magna perspicacia, & ratiocinatio necessaria est, quomodo ergo potest esse obedientia ceca, si tam eleuatos, & acutos requirit oculos mentis. Deinde de nimium videtur, & supra rationem virtutis talem apprehensionem, vel iudicium in obediendo postulare, quia perfectio virtutis non requirit apprehensionem, vel iudicium falsum: est autem falsum apprehendere, ac iudicare praepceptum hominis tanquam Dei, quia neque re ipsa, & secundum veritatem est praepceptum diuinum, sed humanum; neque etiam aequiualeat, seu appropriatione tantum affirmari debet, cum non sit aequè coniunctum Deo. Præterea si verba citata, & comparatio adducta attentè inspiciantur, significatur in eis, ita esse apprehendendum praepceptum superioris, ut nobis perspicuum sit, illam nec decipi, nec velle nos decipere: hoc autem est valde falsum, aut humano modo impossibile. Nam si illa persuasio supponat aliā, scilicet, si-